

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод дар мавзуй «Ономастикаи «Таърихи Систон» (баррасии луғавӣ ва сохторӣ)» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ.

Ономастика яке аз бахшҳои забоншиносӣ махсуб ёфта, як соҳаи луғатшиносӣ аст, ки оид ба маънии калима ва ҷилову ҷаззобияти он маълумоти аҷиб ба даст оварда, дар робита будани он бо ихтисосҳои мухталифи илмӣ, мисли: ҷамъиятшиносӣ, таърих, мардумшиносӣ, маъданшиносӣ, нумизматика, чуғрофия, бостоншиносӣ, мантиқ, адабиётшиносӣ, равоншиносӣ, забоншиносии иҷтимоӣ ва ғайра маълум мегардад. Аз ин лиҳоз, олимону мутахассисони соҳаҳои номбурда ба номҳо аз бахши соҳоти худ тавваҷҷуҳ зоҳир намудаанд. Таҳқиқоти мавриди тавваҷҷуҳ, ки маводи ономастикаи «Таърихи Систон» аз нигоҳи луғавию сохторӣ маавриди таҳлилу баррасӣ қарор мегирад, пажӯҳиши заминавӣ ва тоза махсуб меёбад.

Диссертатсияи аз ҷониби Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод дар мавзуй «Ономастикаи «Таърихи Систон» (баррасии луғавӣ ва сохторӣ)», ки ба самти забоншиносӣ, ҳосатан ономастика ва ба шиносномаи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ қомилан **мувофиқат менамояд**, таълиф гардидааст.

Аҳаммияти мавзуй таҳқиқ. Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод мавзуеро мавриди пажӯҳиш қарор додааст, ки ба омӯзиши ономастикаи яке аз дурдонаи гаронарзиши таърихӣ - «Таърихи Систон» бахшида шудааст, ки дорои арзиши баланли назарӣ амалӣ мебошад.

Ҳамон гунае ишора шуд, ба омӯзишу баррасӣ ва пажӯҳиши номҳо ономастика машғул буда, он яке аз бахшҳои забоншиносӣ махсуб меёбад. Биноан, доктараби дараҷаи илмӣ тасмим гирифтааст, ки дар доираи ин қори диссертатсионӣ оид ба таҳлили ономастикаи «Таърихи Систон» аз нигоҳи луғавӣ сохторӣ ибрази ақида намояд. Маҳз ҳамин ҷанбаи масъаларо ба

назари эътибор гирифта, мавзуи диссертатсияи докталаби дараҷаи илмиро **мубрам** арзиёбӣ менамоем.

Мубрамии мавзуи таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки бори аввал, аз миёни осори таърихӣ – ҷуғрофӣ ва адабӣ – «Таърихи Систон», ки ба сифати асари таърихӣ ҷойгоҳи муайяно касб менамояд ва ҳамчун куҳантарин сарчашмаи таърихиву манбаи қадимаи фарҳангу адаби миллатамон маҳсуб ёфта, дар ошкор кардану барқарор кардани далелҳои ҳаводиси таърихӣ, вижагиҳои таърихи забони адабии тоҷикии садаҳои IX-XI барои муҳаққиқони соҳаи таърихнигорӣ, адабиётшиносӣ ва забоншиносӣ хидмати мондагору хоҳад намуд, ономастикаи он мавриди пажӯҳиш қарор дода шуд. Асари номбурда дар қатори асарҳои беҳтарини ҷуғрофию таърихии ин давр, чун: «Зайн-ул-ахбор»-и Гардезӣ, «Ҳудуд-ул-олам» (маҳсули асри XI муаллифаш номаълум), доништа шуда, бо забони форсии дари тоҷикии асрҳои IX-XI нигошта шудааст.

«Таърихи Систон» чун асари арзишманди таърихӣ ҷиҳати таҳқиқи забони адабии форсии тоҷикии садаҳои X-XI сарчашма ё манбаи муҳиммеро мемонад, зеро муаллифи он бо маҳорати баланди забондонӣ кӯшиш кардааст, ки дар баёни андешааш бештар таъҷ ба таркиби луғавии забони дари тоҷикӣ намояд. Аз ин амали муаллифи асар пай бурдан мумкин аст, ки ӯ дар покизагиву асолати забони дари тоҷикӣ саъйу кӯшиш карда, пайваста аз истифодаи вожаҳои бегона худдорӣ намудааст. Ин асар ба омӯзиши забону адабиёти форсии садаҳои IX-XI манбаи муҳим ба ҳисоб меравад. Тасмими муаллифи рисола низ бар он асос меёбад, ки дар доираи ин диссертатсия паҳлуҳои таҳқиқнашудаи ономастикаи онро аз нигоҳи ҷиҳати забонӣ, яъне вижагиҳои сохторӣ ва маъноӣ баррасӣ намояд.

Навгониҳои илмӣ таҳқиқ дар он зоҳир мегардад, ки бори аввал дар рисолаи илмӣ мазкур маводи ономастикии асари мавриди таҳқиқ аз нигоҳи сохтор ва маъно ба таври ҷудогона ва бонизом таҳлилу баррасӣ мегардад. Маводи гирдовардашударо таҳлили сохторӣ ва маъноӣ намуда, вижагиҳои онҳо дар асоси таҳлили лингвистӣ муайян карда мешаванд. Дар навбати худ

маводи ономастикии асар ба чандин зергурӯҳҳо: топонимҳо ва бахшҳои он (астионимҳо, полионимҳо ва комониму зоонимҳо), антропонимҳо ва қисматҳои он (лақабу номи мустаору зербахшҳои он) тасниф гардида, ҳар яки он зергурӯҳҳо дорои маводи зарурӣ буда мавриди таҳлили забонӣ қарор мегиранд.

Нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда дар шаш банд, ки баррасӣ гардидааст, ки муҳтави он масъалаҳои зеринро фаро мегиранд:

1. Муайян карда шудааст, ки маводи ономастикии асар аз нигоҳи забоншиносӣ ҷалбкунанда буда, нахустин бор дар забоншиносии тоҷикӣ, хосатан, номшиносии он ба таври низомнок таҳқиқ гардидааст.

2. Нишон дода шудааст, ки таҳқиқи сохторӣ ва маъноии маводи ономастикии асар ҷалбкунанда буда, воҳидҳои луғавии марбут ба онимҳо аз нигоҳи сохт сода, сохта, мураккаб ва ибора-онимҳо буда, дар асари мавриди таҳқиқ ба мушоҳида мерасанд.

3. Бештари онимҳои асар ҳангоми баррасии этимологӣ ё решашиносӣ маълум мегардад, ки таърихи куҳан дошта, ҳоло дар натиҷаи гузашти айём ба дигаргунии маъноиву шаклӣ ба дучор гардидаанд.

4. Нишон дода мешавад, ки онимҳо бо роҳҳои мухталиф рушд карда, аксарияти онҳо тавассути топоформантҳо ва таъсири забонҳои дигар шакл гирифтаанд.

5. Баён мегардад, ки омилҳои пайдоиши як даста онимҳои асар вобаста ба ҳавадиси таърихӣ аст.

6. Дар пояи баррасии маводи гирдовардашуда истифодаи ҷойному номвожаҳои марбут ба забонҳои гурӯҳи эронӣ ва ғайриэронии асар ва пурғановат кардани онҳо таркиби луғавии забон муқаррар карда шудааст.

Этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ бо он собит мешаванд, ки дар таҳқиқи диссертатсионӣ аз назария ва амалияи пажуҳишҳои забоншиносони ватанию хориҷӣ истифодаи васеъ гардидааст. Маҷмуан, дараҷаи этимоднокии натиҷаҳои таҳқиқ аз дақиқияти маълумот, мутобиқат намудани ҳаҷми маводи таҳқиқ, коркарди натиҷаҳои таҳқиқ,

ҳаҷми интишорот ва интиҳоби дурусти методҳои таҳқиқ бармеояд. Хулосаи диссертатсияи Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод фарогири муҳимтарин натиҷаҳои илмӣ муҳаққиқи буда, дар 15 банд натиҷагирӣ гардидааст. Инчунин дар бахши тавсияҳо, ки аз 5 банд иборат аст, муҳимияти мавзӯ ва қорбурди натиҷаҳои онҳо дар раванди таълиму таҳқиқ оварда шуда, дурнамои мавзӯи таҳқиқӣ муайян шудааст.

Аҳаммияти назарӣ ва амалии таҳқиқ. Ҷанбаи назариявии диссертатсия ба воситаи пажӯҳишу баррасии ҷиҳатҳои маъноии маводи ономастикий асари мавриди таҳқиқ қароргирифта инъикос ёфта, дар асоси маводи ғирдовардашуда доир ба ҷанде аз хусусиятҳои савтӣ, лексикӣ ва услубиёти таърихи забони адабии тоҷикӣ, ба вижа, доир ба қабатҳои луғавии забони адабии тоҷикӣ, ки дар инкишофи он маводди ономастикӣ нақши муҳим дорад, қори илмӣ анҷом дода, натиҷаҳои илмӣ ба даст омадаро дар нигоштани қитобҳои дарсии таърихи забони тоҷикӣ, ономастикаи таърихӣ ва ҷуғрофияи таърихӣю муосир, инчунин, дар мурағтабсозии фарҳангу луғатномаҳои топонимӣ ва антропонимӣ метавон қорбурд намуд.

Мазмуну муҳтаво ва нуқтаҳои асосии диссертатсия аз ҷониби довталаби дараҷаи илмӣ дар 8 мақолаи илмӣ инъикос гардидааст, ки аз ин номгӯй 5 мақола дар нашрияҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба таъъ расонида шудаанд. **Маводи батаъбарасида** муҳимтарин паҳлуҳо ва мазмунӣ асосии диссертатсиро инъикос намуда, саҳми шахсии диссертантро собит менамояд.

Диссертатсияи Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод аз номгӯйи ихтисораҳо, мукаддима, се боб, зербобҳо, хулоса, тавсияҳо оид ба истифодаи амалии натиҷаҳои таҳқиқ, феҳристи адабиёти истифодашуда ва замиа иборат буда, ҳаҷми умумии диссертатсия 201 саҳифаи ҷопи компютериро ташкил медиҳад.

Мукаддимаи диссертатсия фарогири маълумоти мукаддимотӣ бо назардошти талаботи ҷорӣ, ки аз бандҳои муғраммии мавзӯи таҳқиқ, дараҷаи омӯзиши он, робитаи таҳқиқ бо барномаҳои мавзӯҳои илмӣ, мақсаду

вазифаҳои таҳқиқ, объект ва усули таҳқиқ, маводи истифодашуда дар диссертатсия, моҳияти илмӣ-назариявӣ ва амалии таҳқиқ, асосҳои назарии диссертатсия, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда, коркард ва татбиқи натиҷаҳои таҳқиқ, саҳми шахсии доктарабон дарёфти дараҷаи илмӣ дар таҳқиқ ва сохтори диссертатсия таркиб ёфтааст, мувофиқи талабот, пурмазмун ва фарогир таълиф гардидааст.

Боби **якум** диссертатсия «**Баррасии марҳалаҳои рушди ономастика дар забоншиносӣ**» ном дошта, ҷанбаи назаривӣ дорад ва масъала аз лиҳози назариявӣ таҳқиқи баррасӣ гардидааст. Ин бо аз 4 ҷисм таркиб ёфта, дар ин ҷисмҳо ҷиҳатҳои назариявӣ ва дараҷаи омӯзиши мавзӯи мавриди паҷуҳиш мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст.

Ҷисми **аввали** боби аввал «Аз таърихи омӯзиши ономастикаи забони тоҷикӣ» ном дошта, назарияи рушд ва ташаккули ономастикаи тоҷик ба баҳс қашида шудааст. Дар ин ҷисм зикр мегардад, ки гарчанде номшиносӣ илмӣ ҷавон бошад ҳам, ба марҳилаи рушди худ расидааст ва дастовардҳои зиёда назаррас дар ин масир таълиф гардидааст.

Ҷисми **дууми** боби якум «Таҳқиқи ономастика дар забоншиносии Русияву Аврупо» ном дошта, дар ин ҷисм доир ба паҷуҳишҳои ономастикӣ дар давраҳои гуногуни таърихӣ аз ҷониби муҳаққиқони ватанию хориҷи маълумот дода мешавад. Дар идома зикр мегардад, ки дар рушди ономастикаи ҷаҳонӣ саҳми ин муҳаққиқон В.И. Абаев, А.П. Дулзон, В.М. Емельянова, В.А. Жучкевич, Ю.А. Карпенко, А.П. Кореланова, А.К. Матвеев, А.М. Мезенко, Э.М. Мурзаев, Н.И. Надеждин, В.А. Никонов, Н.В. Подолская, Е.М. Поспелов, А.И. Попов, А. Роголев, С. Роспонд ва амсоли инҳо бориз арзиёбӣ мегардад.

Ҷисми **сеюми** боби якум «Баррасии ономастикаи тоҷик дар замони Иттиҳоди Шуравӣ» ном дошта, мавзӯи баҳси ин ҷисм ёдоварии паҷуҳиши ономастикӣ муҳаққиқони замони Иттиҳоди Шуравӣ махсус меёбад. Ономатологони ин аём, аз ҷумла В. Гейгер, И. Маркварт, Е. Бенвенист, И.М.Оранский, М. Боголюбов, В.И.Абаев, Иброҳим Пури Довуд, В. Айлерс,

И.М. Стеблин-Каменский, Эҳсони Баҳромӣ ва дигарон, ки пажуҳишҳои муҳим анҷом додаанд, ёдовар гардиданд.

Фасли **чоруми** боби якум «Таҳлили осори ономастикийи замони истиқлол» ном дошта, дар ин фасл доир ба пажуҳишҳои ономастикийи муҳаққиқону донишмандони замони соҳибистиқлолии Тоҷикистон маълумот дода шудааст. Пажуҳишҳои номшиносии забони соҳибистиқлолӣ аз нигоҳи мазмуну муҳтаво аз таҳқиқоти ономастикийи то замони соҳибистиқлолӣ ба кулли тафовут дорад, ибраз мегардад, дар ин фасл (диссертатсия с. 53-55).

Боби дуюми диссертатсия «Таҳлили ономастикаи асар аз нигоҳи мавзӯот» ном дошта, се фаслро фаро мегирад. Дар ин боб қабати антропонимия ва топонимия асар аз рӯйи қабатҳои номбаршавандаи ономастикӣ ва мавзӯоти ҷудогона тасниф гардида, маавриди баррасӣ қарор дода шудаанд.

Фасли якуми боби дувум «Антропонимҳои асар ва баррасии мавзӯии онҳо» ном дошта, дар ин фасл қабатҳои алоҳидаи антропонимияи асар аз рӯйи мавзӯоти ҷудогона, дар панҷ зерфасл, аз қабилӣ «Антропонимҳои асар ва баррасии мавзӯии онҳо», «Антропонимҳои асотирӣ тоисломӣ ва таърихӣ», «Антропонимҳои ифодагари номи ашхоси таърихӣ», «Антропонимҳои ифодагари номи Худоён, паёмбарон, ғариштагон ва дигар чехраҳои малакутӣ», «Номи шоҳон, шоҳзодагон ва аъёну ашроф», «Номи ҳокимон, волиён ва дигар амалдорони давр» маавриди омӯзиш ба баррасӣ қарор дода шудааст. Масалан, а) исмҳои хоси ашхоси устуравӣ: Каюмарс, Куранг, Гаршосп//Гаршосб, Испандиёр, Фаромарз ва ғ.; б) исмҳои ифодагари номи ашхоси таърихӣ: Изулмулк, Анӯшервон, Ардашер, Доро, Рустам ва ғайра; в) исмҳои ифодагари номи Худоён, паёмбарон, ғариштагон ва дигар чехраҳои малакутӣ: Эзад, (Худо, Яздон), Ҳақ(қ), Худой, Малакулмавт, Маздяснон, Зартушт//Зардушт, Габракон, Ҷабраил, Шис, Одам, Ҳавво, Маҳвоила ва ғ.; г). Исмиҳои ифодагари номи шоҳон, шоҳзодагон ва аъёну ашроф: «Бедасп, Занбил, Ирташ, «Амир Тоҳир, Амир Булаббос, Амир Бӯнасири Шоҳаншоҳ», «Султон Маликшоҳ» ва ғ.

Фасли дуюми боби дуом «Баррасии қабатҳои луғавии топонимҳои асар» ном дошта, дар ин фасл доир ба қабатҳои луғавии топонимии асар маълумот оварда шудааст. Фасли мазкур зерфаслҳои зеринро дар худ муттаҳид намудааст: «Ойконимҳо» (Бағдод, Буст, Гардез, Ғазнин, Кеш, Бомиён, Балх, Кухандиз, Нишобур, Ҳирот, Толиқон, Гузқонон, Хафшон ва ғ.); «Комонимҳо» (Золиқ, Зузан, Камар, Зухайр, Қўлморўд, Қўҳа (Қўҳақ, Азқўх), Қарнин, Моижнобод (Моизнобод), Обур, Пўлон, Ринда, Хорбор ва ғ.); «Гидронимҳо» (Чайхун, Рўди Таём, Рўди Ҳирманд, Хошрўд, Фарохрўд, Хушкрўд, Харутрўд, Бакрўд, Нук, Нишак, Сипах, Имомуссирот ва ғ.); «Оронимҳо» (Сиём, Саҳлон, Дамованд, Бўлӣ, Ҳарун, Тужкӣ, Испаҳбад ва ғ.) ва «Зоонимҳо» (Калила, Димна, Рахш, Бурок, Шабдиз ва ғ.); «Номи сулолаҳо» Каён, Ашқониён, Сосониён, Сомониён ва ғ.), «Этнонимҳо» (ҳиндувон, чиниён, турқон, ховариён, мазандарониён, халлуҳиён, барбарииён ва ғ.).

Фасли сеюми боби дуом «Қабатҳои гуногуни маводи ономастикии асар» ном дорад ва дар ин фасл маводи зиёди ономастикӣ, аз қабили астронимҳо (номи ҷурмҳои осмонӣ), хрематонимияи асар; номи махсуси ифодакунандаи унвони олами вуҳуш (зоонимия; номи шаҳракҳое, ки тавассути топоформантҳои гирд/гард, номи қавму қабилаҳо, мардум, авлод ва дигар гурӯҳи этникӣ, номи моҳу тақвимҳо, номи қутбҳо ва амсоли инҳо мавриди пажӯҳишу бозбинӣ қарор гирифтаанд.

Боби сеюми диссертатсия «Баррасии сохторӣ ва мансубияти забонии номвожаҳои асар» ном дошта, аз ду фасл ва зерфаслҳо таркиб ёфтааст. Дар ин боб ҷанбаи сохторӣ ва мансубияти забонии ономастикии асар мавриди таҳқиқ қарор гирифтааст.

Фасли якуми боби сеюм «Таҳлили сохтории ономастикаи асар» ном дошта, дар ин фасл маводи мавриди пажӯҳиш аз нигоҳи сохтор баррасӣ гардидааст. Фасли мазкур вобаста ба таснифоти сохтории маводи ономастикӣ аз зерфаслҳои зерин иборат мебошад: 1. «Номвожаҳои содаи асар» (бо фарогирии гурӯҳҳои антропониму топонимҳо: Занбил, Куранг// Турак//

Гавранг, Рустам, Ушханг//Хушанг ва ғ.); 2. «Номвожаҳои сохта» (сохташавӣ тавассути вандҳои -а, -зор, -гоҳ, -истон, -дон, -чӣ, -ӣ, -ак, -вор, -ча: Чашма (Чашм+а), Сафзор (Саф+зор), Бузистон (Буз-истон), Балхӣ (Балх-ӣ) ва ғ.). 3. «Номвожаҳои мураккаб» (мураккабшавӣ тавассути чузъҳои мустақил: Бахтёрнома, Моххудой, Мехрозод, Цехрозод ва ғ.); 4. «Номвожаҳои таркибӣ» (бо роҳи тобешавӣ мухталиф: алокаи ҳамроҳӣ: Абуимрон Симҷӯр, Абумусо Ашъарӣ ва ғ.; алокаи изофӣ: Амир Ёкутӣ, шоҳи Чин, ибни Гаршосб, кӯҳи Сафед ва ғайра.

Фасли дуҷуми боби сеюм «Ономастикаи асар аз нигоҳи мансубияти забонӣ» ном дошта, дар ин фасл маводи ономастикии асар аз нигоҳи мансубияти забонӣ мавриди таваҷҷуҳ қарор гирифтааст. Ин фасл фарогири панҷ зерфасл буда, маводи мавриди таҳқиқ вобаста ба мансубияти забониашон дар фаслҳои алоҳида баррасӣ гардидаанд. Зерфасли аввали ин фасл «Номвожаҳои тоҷикӣ» ном дошта, дар он номҳои зерин мавриди таваҷҷуҳи муҳаққиқ қарор гирифтаанд: Испандиёр, Анӯшервон, Каюмарс, Куранг, Гаршосп, Фаромарз, Кайкубод, Албурзкӯх, Эрон, Таҳмурас, Манучеҳр, Беҳофарид, Ардашер, Афросиёб, Гурдофарид, Рустам, Доро, Чамшад, Каён, Наврӯз, Заҳҳок, Пирӯз (Фирӯз), Бухоро, Чоч ва ғ. Дар зерфасли дуҷуми ин фасл номвожаҳои арабӣ, аз қабили Байзо, Рабаз, Шаҳобуддин Маҳмуд, Шучоуддин Абулқосим, Абдуллоҳ ибни Аҳмад ва ғ. баррасӣ гардидаанд.

Зерфасли сеюми ин фасл «Номвожаҳои юнонӣ» ном дошта, дар он номҳои мансуби ин забон, аз ҷумла Арк, Илиё, Иброҳим ва ғ.

Дар зерфасли чоруми ин фасли «Номвожаҳои туркӣ»-и зерин баррасӣ гардидаанд: Қизил Сорег (Сорег, Сорек), Туғрал ва ғ.

Дар зерфасли панҷуми фасли дуҷуми боби сеюм «Номвожаҳои омехта (гибрид)» асар баррасӣ гардидааст, ки хеле риқатовар аст. Муҳаққиқи иброз медорад, ки дар шаклгирии номвожаҳои омехтаи «Таърихи Систон» номвожаҳои забонҳои ўзбекӣ, арабӣ, русӣ-аврупоӣ ва монанди инҳо таъсири зиёд доранд ва барои шаклгирии ҷойномҳо ё номвожаҳои омехта ё гибрид

мусоидат кардаанд. Қолиби шаклгирии номвожаҳои омехта ё гибрида ба таври зайл аст: **точикӣ-арабӣ-туркӣ**: Точуддин Юлдуз; **-точикӣ-арабӣ**: Точуддин Нусрат ё Нусратуддин, Точуддин Абулфазл; **-арабӣ-точикӣ**: Саидабону – духтари Муҳаммад ибни Амр ибни ал-Лайс; **-арабӣ-туркӣ**: Тоир Буко – сарлашқари муғул, Малик Янолтегин – бародари хурдии ҳокими Фароҳ – Ҷалолуддин; **-туркӣ-арабӣ**: Қизил Сорё (Сорёғ, Сорёқ) фармондеҳи сипоҳи султон Маликшоҳи Салҷуқӣ ва ғайра.

Хулосаи диссертатсияи Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод аз натиҷаи баҳсҳои илмӣ ҳосил гардида, дарк ва зеҳнияти касбии муҳаққиқии ўро нишон медиҳанд. Дар хулоса натиҷаи пажӯҳиш ба тариқи фишурда аз рӯйи натиҷагирии таҳқиқ дар 15 банд оварда шуда, феҳристи адабиёт фарогири номгӯи адабиёти зарурии илмист, ки миқдорашон ба 248 адад мерасад.

Дар баробари дастовард ва натиҷаҳои илмӣ ва муҳокимаю бардоштҳои ҷолиб дар қори диссертатсионӣ баъзе нуқсонҳо камбудӣҳо ба назар мерасад, ки ислоҳи онҳо дар беҳтар гардидани ҳусну қубҳи он мусоидат менамояд:

1. Фаслҳои дуюм ва сеюми боби аввал моҳиятан як мавзӯ буда, дар мавриди таҳқиқи масъалаҳои ономастика аз ҷониби муҳаққиқони хориҷӣ суҳан меравад. Дар замони Иттиҳоди Шуравӣ анқариб ономастикаи тоҷик ба истиснои ҷанд таҳқиқот омӯзишу баррасӣ нагардидааст. Беҳтар мебуд, агар фаслҳои мавриди назар муттаҳид мешуданд.

2. Дар диссертатсия муҳаққиқони номшинос ва пажӯҳишҳои номшиносӣ бо нишон додани солҳои муайян дар қавсайн оварда шудаанд, аммо тартиби хронологӣ риоя нагардидааст (С. 6, 8, 12).

3. Яке аз талаботи муҳими таҳқиқ дар номшиносӣ инъикоси маводи мавриди таҳқиқшаванда дар шакли диаграммҳо гистограмма ва ҷадвалҳо маҳсуб меёбад, ки дар қори диссертатсионӣ ба назар намерасад.

4. Фасли “2.1.3. Антропонимҳои ифодагари номи Худоён, паёмбарон, ғариштагон ва дигар ҷеҳраҳои малакутӣ” номгузорӣ гардида, дар ин фасл номҳои **Эзад, Худо, Яздон, Ҳақ(қ), Худой, Аллоҳ, Холик, Парвардигор,**

Яздон, Молик, Малакулмавт, Малак, Цабраил ва ғайра баррасӣ гардидаанд. Дар ономастика номҳои мавриди назар ба қабати теонимия мансуб буда, зеро мафҳуми вожаи теонимия исмҳое, ки номи худоҳо (олиҳаҳо, фариштаҳо) омӯхта мешаванд.

5. Замимаи маводи мавриди пажӯҳиши рисола дар шакли хеле возеҳ бо зикри мушаххасоти хосса ташреҳ ёфтаанд, ки фарҳанги номҳои асарро мемонад. Ба манфиати кор буд, агар бидуни шарҳ бо нишондоди овониғорӣ оварда мешуд. Шарҳи дар рисола овардашуда дар шакли алоҳида нашр мегардид, нуфузи рисоларо афзун мекард.

6. Дар саҳифаҳои диссертатсия ғалатҳои имлоӣ, услубӣ ва техникӣ роҳ ёфтаанд, ки ислоҳ меҳоянд (саҳ. 18, 21, 37, 42, 67, 69, 75 ва ғ.).

Эродҳои мавриди назар ҷанбаи тавсиявӣ дошта, ислоҳпазир мебошанд. Ба назар гирифтани ислоҳи онҳо ҳангоми таҳия ва наشري монография арзиши илмӣ кори диссертатсиониро боло мебарад.

Автореферат ва мақолаҳое, ки диссертант доир ба мавзӯи диссертатсионӣ таълиф намудааст, мазмуну муҳтавои асосии диссертатсияро фаро мегирад. Кори диссертатсионӣ ба доираи мавзӯ ва масъалаҳои таҳқиқии шиносномаи ихтисоси илмӣ 10.02.01 – Забони тоҷикӣ комилан мувофиқат менамояд.

Коркарди амалии натиҷаҳои таҳқиқ ва наشري таълифоти илмӣ кори диссертатсионӣ ба меъёр ва талаботи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мувофиқ ва ҷавобгӯ мебошанд.

Хулоса, кори диссертатсионии **Тағоймуродзода Санифа Тағоймурод** дар мавзӯи «**Ономастикаи «Таърихи Систон» (баррасии луғавӣ ва сохторӣ)**» пажӯҳиши анҷомёфта махсус ёфта, дар он муҳаққиқ масъалаҳои дар пеш гузоштаи ҳудро пурра баррасӣ ва ҳаллу ҷавоб намудааст. Забони диссертатсия фаҳмо ва равшан барои ифодаи мафҳумҳои забоншиносӣ, аз қабали баррасии масъалаҳои ономастики ва қисматҳои дигари он созида буда, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 – Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни

соли 2021, тахти №267 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 10.02.01 – Забони тоҷикӣ сазовор мебошад.

Муқарризи расмӣ:

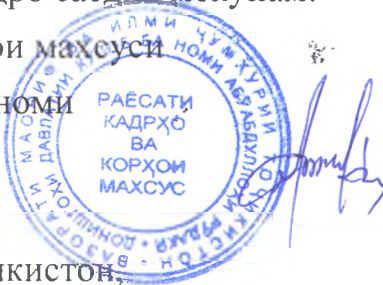
номзади илмҳои филологӣ, дотсенти
кафедраи забоншиносӣ ва таърихи забони
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:
«8» майи соли соли 2025.

Абдусамадзода Э.А.

Суроға: 735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
маҳаллаи Орёно 2/20
Тел.: (+992) 918-13-99-68
E-mail: erajjon-1988@mail.ru

Имзои номзади илмҳои филологӣ, дотсент
Абдусамадзода Эраҷ Абдусаматро тасдиқ мекунам:
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсуси
Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ:

/Амиров Ф.А.

Суроға: 735360, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
шаҳри Кӯлоб, кӯчаи С.Сафаров, 16.
Телефон: (8-3322) 2-35-09; факс: 2-35-06.
E-mail: info.kgu@mail.ru
Сомона: www.kgu.tj
«8» майи соли 2025.